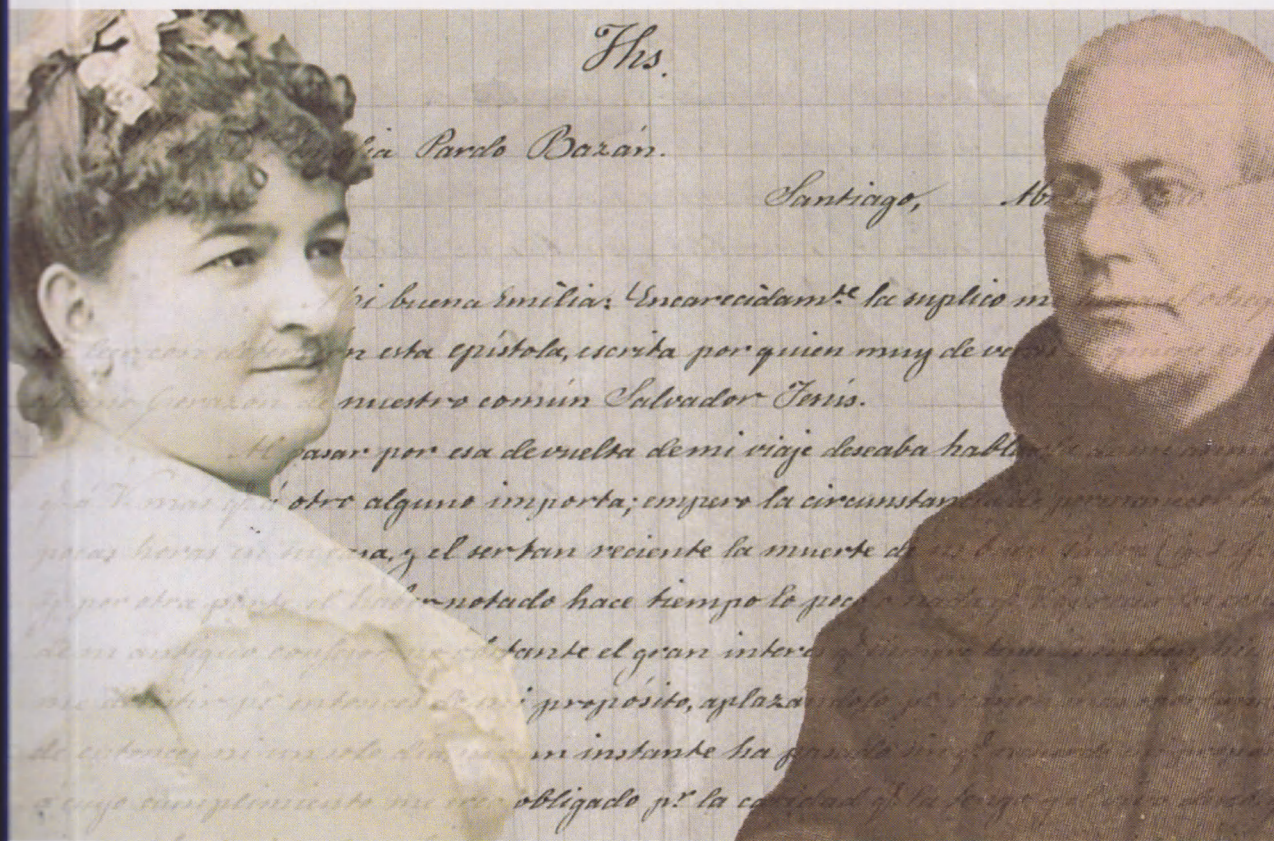

Liceo Franciscano

REVISTA DE ESTUDIO E INVESTIGACIÓN

ÍNDICE

<i>Presentación</i>	9
• <i>Historia, arte y patrimonio</i>	
RELACIÓN BIOPOLÍTICA DEL ESTADO ROMANO CON EL CRISTIANISMO <i>Mario Lorente Muñoz</i>	13
OBITUARIOS DE LOS COLEGIOS DE LA COMPAÑÍA DE JESÚS EN EL VILLAR DE LA VEGA, VILAFRANCA... <i>Justo Carnicero Méndez-Aguirre</i>	53
LA ASIGNATURA DE RELIGIÓN EN ESPAÑA Y EUROPA: ESTADO DE LA CUESTIÓN Y PROPUESTA DE REVISIÓN <i>Ángel Fernández Aguilar</i>	77
• <i>Filosofía y pensamiento</i>	
EMILIA PARDO BAZÁN Y LOS FRANCISCANOS DE SANTIAGO DE COMPOSTELA <i>Carmen Martínez Vázquez</i>	105
JEAN-LUC MARION, LECTOR DE HUSSERL: LA REDUCCIÓN FENOMENOLÓGICA Y TRASCENDENTAL <i>Manuel Porcel Moreno</i>	139

• *Teología y Espiritualidad*

DESDE AMORES LAETITIA Á FRATELLI TUTTI,
A IMPORTANCIA DAS RELACIÓNS FAMILIARES 165
Martín Carbajo Núñez

TEJEDORES DE FRATERNIDAD EN UN MUNDO HERIDO
A LA ESCUCHA DE LA ENCÍCLICA *FRATELLI TUTTI* 185
José Rodríguez Carballo

• *Memoria Franciscana*

PROVINCIALES DE LA RESTAURACIÓN DE LA PROVINCIA DE SANTIAGO
P. JOSÉ CATALÁ FRASQUET (1862-1912) 255
Juan Manuel Buján García

EL ARCHIVO DEL P. SERGIO ÁLVAREZ CAMPOS
POETA Y FILÓLOGO 269
Mª Teresa Amado Rodríguez

DESDE AMORIS LAETITIA Á FRATELLI TUTTI. A IMPORTANCIA DAS RELACIÓNS FAMILIARES

RESUMEN

A la luz la exhortación post-sinodal *Amoris Laetitia*, el presente artículo estudia “el evangelio de la familia” y la importancia de las relaciones familiares en la vida social. Hoy se siente la necesidad “de una robusta inyección de espíritu familiar” (AL 183). La encíclica *Fratelli tutti* recoge esa necesidad y aboga por favorecer la fraternidad y la amistad social en nuestra sociedad globalizada que “nos hace más cercanos, pero no más hermanos”. La experiencia de familia es fundamental en el desarrollo de las cuatro relaciones fundamentales del ser humano (1ª parte) y en la educación (2ª parte). Además, la familia introduce la fraternidad en el mundo (3ª parte) y es el agente principal de la ecología integral (4ª parte).

Palabras clave: Familia, Matrimonio, *Amoris Laetitia*, Fraternidad, Amistad social, Ecología integral.

ABSTRACT

In the light of the post-synodal exhortation *Amoris Laetitia*, this article studies “the gospel of the family” and the importance of family relationships in social life. Today, there is an “omnipresent need for a healthy injection of family spirit” (AL 183). The encyclical *Fratelli tutti* takes up this need and invites to promote fraternity and social friendship in our globalized society, that “makes us neighbors but does not make us brothers”. The article asserts that the family is fundamental in the development of our four fundamental relationships (1st part) and in education (2nd part). Furthermore, the family introduces fraternity into the world (3rd part) and it is the principal agent of integral ecology (4th part).

Keywords: Family, Marriage, *Amoris Laetitia*, Fraternity, Social Friendship, Integral ecology.

Recibido/Received: 04/01/2021

Aceptado/Accepted: 09/02/2021

Á luz da exhortación post-sinodal *Amoris Laetitia*¹, o presente artigo estuda “o evanxeo da familia”² e a importancia das relacións familiares na vida social. O Papa Francisco afirma que hoxe, por todos os lados, séntese a necesidade “dunha vigorosa inxección de espírito familiar” (AL 183). A encíclica *Fratelli tutti*³ recolle esa necesidade e convida todos a promover a fraternidade e a amizade social na nosa sociedade tecnolóxica e globalizada que “nos fai máis próximos, pero non máis irmáns”⁴.

AL invita o coidado pastoral da familia, en canto célula vital da sociedade⁵ e resalta que este coidado é de gran importancia para todo o corpo social e para o desenvolvemento harmonioso dos seus membros.

O Papa entende Amoris Laetitia “como unha proposta para as familias cristiás, que as estimule a valorar os dons do matrimonio e da familia, e a manter un amor forte [...]. AL se propón alentar todos para que sexan signos de misericordia e proximidade alí onde a vida familiar non se realiza perfectamente ou non se desenvolve con paz e gozo” (AL 5).

¹ FRANCISCO, «*Amoris Laetitia*. Exhortación apostólica postsinodal», (19.03.2016), [AL], n. 186, en *Acta Apostolicae Sedis (AAS)* 108/4 (1.04.2016) 311-446. AL recolle a reflexión de dous Sínodos dos Bispos sobre a familia, celebrados en 2014 e 2015, a saber: a III Asemblea Xeral Extraordinaria, sobre “os desafíos pastorais da familia no contexto da evanxelización” (5-19.10.2014); e a XIV Asemblea Xeral Ordinaria (4-25.10.2015), sobre “a vocación e a misión da familia na Igrexa e no mundo contemporáneo”.

² “Trátase de facer experimentar que o Evanxeo da familia é alegría que enche o corazón e a vida enteira” (AL 200). CF. KASPER W., *El evangelio de la familia*, Sal Terrae, Santander 2014; TEJERO E., *El evangelio de la casa y de la familia*, EUNSA, Pamplona 2014.

³ FRANCISCO, «*Fratelli tutti*. Carta encíclica», (3.10.2020), [FT], LEV, Cidade do Vaticano 2020.

⁴ BIEITO XVI, «*Caritas in veritate*. Carta encíclica», (29.06.2009), [CV], n. 19, en *AAS* 101 (2009) 641-709.

⁵ “A familia é un ben do cal a sociedade non pode prescindir” (AL 44), un dos “valores non negociables”. Bieito XVI, «*Sacramentum Caritatis*. Exhortación apostólica postsinodal», (22.02.2007), n. 83, en *AAS* 99 (2007) 105-180.

O Papa Francisco espera que, lendo *AL*, cada un se “senta chamado a coidar con amor a vida das familias” (*AL* 7) e a ter misericordia da fragilidade humana⁶. Por tanto, resulta evidente que o Papa, con esta exhortación, dá prioridade á relación e ao coidado amoroso sobre o cumprimento rixido das regras, aínda cando o pastor “corra o risco de mancharse coa lama do camiño”⁷.

En diversos documentos, o Papa Francisco desenvolveu ulteriormente esta perspectiva relacional que pode colmar ao ser humano da alegría do Espírito Santo. Di-nos, por exemplo, que a iniciativa amorosa de Deus⁸ lévanos á alegría do anuncio evanxélico (*EG* 236), á vivencia gozosa do amor en familia (*AL*), á alegría da verdade⁹ e a exultar de xúbilo por sermos chamados á santidad¹⁰.

As últimas encíclicas do Papa Francisco desenvolven tamén o tema das relacións familiares e fraternas desde perspectivas complementarias. A familia humana que *FT* presenta forma parte da familia cósmica promovida pola encíclica *Laudato si'*¹¹. Na casa común todos estamos relacionados (*FT*) e “todo está relacionado” (*LS*). As dúas encíclicas convidannos a escoitar o clamor da terra e o grito dos pobres (*LS* 38), aínda que a *LS* focalízase no primeiro e *FT* no segundo. Ambos os berros son inseparables e non se pode escoitar un sen atender ao outro.

A primeira parte deste artigo explica o concepto de familia e resalta a súa importancia no desenvolvemento das catro relacións fundamentais do ser humano: con Deus, consigo mesmo, cos outros e coa creación. O Deus

⁶ “Hai que acompañar á persoa con misericordia e paciencia, [...] máis aló dos seus defectos e caídas”. FRANCISCO, «*Evangelii gaudium*. Exhortación apostólica», (24.11.2013), [EG], n. 44, en AAS 105 (2013) 1019-1137; “Asumir a lóxica da compaixón cos fráxiles” *AL* 308; cf. BONFRATE G. – YÁÑEZ M., *Amoris Laetitia, la Sapienza dell’amore. Fragilità e bellezza della relazione nel matrimonio e nella famiglia*, Studium, Roma 2017; CAPANTINI L.-GRONCHI M., *La vulnerabilità*, San Paolo, Cinisello Balsamo 2018.

⁷ *AL* 308. A relación humana ten prioridade sobre a norma. Tamén no Antigo Testamento “o decálogo adquire a súa verdade máis profunda” na relación de confianza que Deus instaura co seu pobo, ao que convida a deixarse abrazar pola seu misericordia. FRANCISCO, «*Lumen Fidei*. Carta encíclica», (29.05.2013), n. 46, en AAS 195 (2013) 555-596.

⁸ “Non se comeza a ser cristián por unha decisión ética ou unha gran idea, senón polo encontro cun acontecemento, cunha Persoa, que dá un novo horizonte á vida”. BIEITO XVI, «*Deus caritas est*. Carta encíclica», (25.12.2005), [DC], n. 1, en AAS 98 (2006) 217-252.

⁹ FRANCISCO, «*Veritatis gaudium*. Constitución Apostólica», (29.01.2018), [VG], n. 3, *LEV*, Cidade do Vaticano 2018 [in Regno-Documenti 63 (2018/5) 137-165].

¹⁰ FRANCISCO, «*Gaudete et exsultate*. Exhortación apostólica», (19.03.2018), [GE], n. 14, *LEV*, Cidade do Vaticano 2018.

¹¹ Francisco, «*Laudato si'*. Carta encíclica», (24.05.2015), [LS], en AAS 107 (2015) 847-945.

trinitario é unha familia e o ser humano, creado á súa imaxe, é un ser familiar que desenvolve a súa intrínseca sociabilidade no encontro afectuoso cos demais membros da sociedade e coa enteira creación. A segunda parte presenta á familia como a nosa primeira escola e resalta a importancia do aspecto relacional na educación universitaria. Nas dúas últimas partes, o artigo mostra que a familia introduce a fraternidade no mundo (3ª parte) e que ela é o axente principal da ecoloxía integral (4ª parte)¹².

► O CONCEPTO DE FAMILIA E OS SEUS CATRO NIVELES

O “pequeno núcleo familiar non debería illarse da familia ampliada” (AL 187). Por tanto, usaremos o concepto de familia en catro niveles estreitamente relacionados: espiritual, persoal, social e natural; é dicir, a familia dos crentes en Deus Pai¹³, a familia nuclear, normalmente baseada no matrimonio, a familia humana universal e a familia cósmica.

O concepto de familia axuda a entender a relación estreita que existe entre todos os seres (“Todo está relacionado”, LS 92). Axuda tamén a expandir o concepto de solidariedade, de modo que a procura da igualdade vaia acompañada do respecto á diversidade¹⁴. Somos diferentes, pero irmáns, membros da única familia cósmica e habitantes da mesma casa.

169

1. Comuñón trinitaria e comuñón familiar

Deus é unha familia, “dado que leva en si mesmo paternidade, filiación e a esencia da familia que é o amor”¹⁵. En efecto, o Deus trinitario (tri-unidade) é comuñón na pluralidade¹⁶, fonte de toda unidade e de toda

¹² Versión orixinal deste artigo en lingua española: CARBAJO NUÑEZ M., «De la Amoris Laetitia a la Fratelli tutti. La importancia de las relaciones familiares», en *Perspectiva teológica* 53/1 (2021).

¹³ A Igrexa é a gran familia dos Fillos de Deus: “existe como fermento e alma da sociedade humana, que debe ser renovada en Cristo e transformada en familia de Deus”. CONCILIO VATICANO II, «*Gaudium et spes*. Constitución pastoral», (7.12.1965), [GS], n. 40 en AAS 58 (1966) 1025-1120; cf. *Catecismo da Igrexa católica* [CCC], n. 854, LEV, Cidade do Vaticano 1997; XOÁN PAULO II, «*Familiaris consortio*. Exhortación apostólica», (22.11.1981), [FC], n. 74, en AAS 74 (1982) 81-191. A fe “dános unha familia, a familia universal de Deus na Igrexa católica”. BIEITO XVI, «Discurso inaugural», (Aparecida, 13.05.2007), n. 3, en CELAM, *V Conferencia General del Episcopado Latinoamericano y del Caribe, Documento conclusivo*, n. 156, Paulinas, Bogotá 20083, 108.

¹⁴ FLORES N.M., «“Our sister, mother earth,” solidarity and familial ecology in *Laudato si’*», en *Journal of Religious Ethics* 46/3 (2018) 463-478.

¹⁵ XOÁN PAULO II, «Homilía en Puebla de los Ángeles», (28.01.1979), en *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, [InsJP2], II (1979), LEV, Cidade do Vaticano 1979, 180-185, aquí 182.

¹⁶ 1 XOÁN 4,8. Cf. AUGUSTINUS, *De Trinitate*, XV, c. 16, en Migne, J.-P., ed., *Patrología Latina* [PL], 226 vol., Paris 1841-1864, vol. 42.